

ІНТЕГРАЦІЯ АКАДЕМІЧНОЇ НАУКИ І ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ШЛЯХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 102 ХІМІЯ

Стратегія розвитку вищої освіти України як учасника Болонського процесу має враховувати загальносвітові та європейські тенденції трансформації сучасної вищої освіти. Відповідно до європейських стандартів та згідно з прийнятим Законом України «Про вищу освіту» (ст. 3) одним із шляхів формування та реалізації державної політики у сфері вищої освіти визначено «збереження і розвиток системи вищої освіти та підвищення її якості».

Тенденція світової освіти – постійне впровадження науки в усі сфери. У провідних країнах основними продуктами стають результати фундаментальних наукових досліджень, нові технології, ідеї. При цьому найважливішим науковим ресурсом стає творчий високоосвічений потенціал еліти суспільства [4, с. 265]. Відомо, що сучасні дослідження й інноваційна діяльність у зарубіжних університетах – пріоритетне завдання вищої школи, а також необхідний компонент освітнього процесу [1].

В. Жук наголошує, що наукові дослідження мають виняткове значення для розвитку усіх стратегічних напрямів університету: забезпечення якісної підготовки фахівців, поглиблення міжнародної освітньої та наукової діяльності, удосконалення системи підготовки та атестації наукових та науково-педагогічних кадрів, розвитку інноваційної діяльності. Розвиток та ефективна реалізація наукових досліджень у ЗВО є необхідною умовою підвищення його конкурентоздатності у міжнародному науково-освітньому просторі [2].

Наукова діяльність, на думку В. Кременя, безпосередньо впливає на якість навчального процесу, створюючи наукове співтовариство викладачів і студентів, атмосферу творчого пошуку. Вона надає студентам можливість опанувати сучасні наукові методики, доторкнутись до глибинних наукових проблем обраної ними галузі знань і стати продовжувачами традицій і досягнень кращих науковців України [3].

Аналіз наукових джерел засвідчив зростаючий інтерес до проблеми організації науково-дослідної роботи здобувачів освіти у ЗВО. Проте,

поняття «науково-дослідна робота студентів», не зважаючи на досить широке використання, не має чіткого, однозначного визначення. Його можна вважати багатограним та складним для інтерпретації. У контексті нашого дослідження під науково-дослідною роботою студентів ми будемо розуміти різновид навчально-пізнавальної діяльності творчого характеру, спрямований на пошук, вивчення й пояснення фактів і явищ дійсності з метою формування дослідницької компетентності.

Аналіз наукової літератури свідчить, що поряд з поняттям «науково-дослідна робота студентів» також часто використовується термін «навчально-дослідна робота студентів». Ці поняття схожі, але не є тотожними. О. Лебедев пропонує розрізняти науково-дослідну й навчально-дослідну роботу за етапами підготовки студентів до творчої дослідницької діяльності. Навчально-дослідна діяльність студентів, на думку науковця, забезпечує здобуття ними необхідних навичок творчої дослідницької діяльності. Завершується ця робота самостійним вирішенням студентами завдань, що вже розроблені в науці. Науково-дослідною автор називає таку роботу, виконання якої надає новий для науки результат. Навчально-дослідна робота є первинним етапом наукової діяльності студентів, з якою студенти зустрічаються вже на молодших курсах [5, с. 26].

В. Прошкін [6] виокремлює загальні вагомні риси науково-дослідної та навчально-дослідної роботи: оволодіння технологією творчості, знайомство з методикою експерименту, науковою літературою тощо. Серед відмінностей вчений зазначає ступінь самостійності виконання дослідницького завдання студентом, а також новизну отриманого результату. Він також підкреслює, що залучення студентів до науково-дослідної роботи відбувається переважно з третього курсу навчання, тоді як для навчально-дослідної роботи залучаються студенти молодших курсів [6].

Ми суголосні з думкою дослідників (К. Казанцева, Т. Калашникова, А. Козлів, Т. Крамарова, О. Нечаєва, В. Прошкін, Ч. Худжамбердієв та ін.), що сам факт розподілу наукової діяльності здобувачів освіти на види є умовним. Ці види взаємно доповнюють один одного, виступають ефективною формою міждисциплінарної організації професійної освіти [6].

Якість професійної підготовки визначається багатьма показниками, зокрема, й умовами підготовки, тобто рівнем матеріально-технічного оснащення освітнього процесу та якісним складом науково-педагогічних працівників. На факультеті хімії та фармації Одеського національного

університету імені І.І. Мечникова наукові дослідження проводяться в рамках 6-ти науково-дослідних тем, працюють дві наукові школи:

- «Металокомплексні сполуки в каталізі». Науковий керівник – доктор хімічних наук, професор, Заслужений діяч науки та техніки України, академік Академії інженерних наук України, завідувач кафедри неорганічної хімії та хімічної екології Т.Л. Ракитська.
- «Координаційна хімія металів з органічними молекулами». Науковий керівник – доктор хімічних наук, професор, Заслужений діяч науки та техніки України, завідувач кафедри прикладної хімії та хімічної освіти І.Й. Сейфулліна.

Залучення студентів до науково-дослідної роботи здійснюється двома взаємопов'язаними шляхами:

– виконання навчально-дослідної роботи (*нормативно передбачених* досліджень) з метою навчання здобувачів елементам дослідницької діяльності, організації та методики наукової творчості (виконання курсових робіт, дипломних проєктів, завдань науково-дослідницького характеру під час практики тощо);

– участь у науково-дослідній роботі, яка проводиться поза освітнім процесом (участь у роботі наукових гуртків, наукових дослідженнях кафедр, науково-практичних конференціях, підготовка тез доповідей і статей до збірників наукових праць тощо). Її метою є підготовка під керівництвом викладача до наукової діяльності після завершення навчання у ЗВО.

Деякі результати науково-дослідної діяльності здобувачів освіти факультету хімії та фармації (бакалаврат і магістратура) відображено в таблиці 1, з якої видно що у період з 2013 року по 2016 рік кількість статей постійно зростала. У період з 2017 року по 2020 рік спостерігається поступове зменшення кількості публікацій одночасно зі зменшенням контингенту студентів. Значне зменшення кількості статей у 2019 та 2020 роках пояснюємо тим, що в умовах карантину у зв'язку з пандемією COVID-19 освітній процес переважно здійснювався за дистанційною формою навчання.

Традиційною є участь у Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт у галузі «Хімічні науки». За 2013-2019 рр. на конкурс було представлено 20 наукових робіт студентів-магістрантів хімічного факультету. За період 2017 – 2019 рр. було отримано 1 диплом першого ступеня, 2 дипломи другого ступеня і 3 дипломи третього ступеня.

Таблиця 1

Показники ефективності науково-дослідної роботи студентів факультету хімії та фармацевції

Рік	Кількість	
	статей	тез доповідей
2013	14	40
2014	10	42
2015	22	69
2016	23	45
2017	18	40
2018	23	41
2019	14	35
2020	10	30

З метою стимулювання студентів до підвищення наукових та навчальних досягнень на хімічному факультеті існують наступні стипендіальні програми: стипендія імені О.В. Богатського, стипендія ВАТ «Інтерхім», Премія асоціації випускників хімічного факультету за кращу дипломну роботу.

Отже, науково-дослідна робота здобувачів освіти є невід’ємною складовою частиною підготовки кваліфікованих фахівців, здатних індивідуально й колективно творчо вирішувати завдання, що поставлені в процесі професійної підготовки. Навчально-дослідна робота дає можливість здобувачам залучатися до наукових досліджень, а науково-дослідна робота дозволяє сформувати всі необхідні здібності сучасного фахівця-дослідника. Правильно спланована й організована навчально-дослідна робота має будуватися на основі системного підходу і принципу академічної свободи і дає змогу реалізовувати студентоцентричний підхід в освітньому процесі, поширює можливості для формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти, сприяє формуванню активності, ініціативи, розвиває творче мислення, формує готовність професійного саморозвитку, самоосвіти, самореалізації.

Список використаних джерел: 1. Волкова Н. П. Залучення студентів до наукових досліджень як найважливіше завдання сучасного університету. *Науковий вісник Донбасу*. 2014. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2014_1_6. 2. Жук Л. В. Наукові дослідження у вищих навчальних закладах: сутність, значення та перспективи. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Проблеми економіки та управління. 2017. № 873. С. 146-153. 3. Кремень В. Г. Доповідь на підсумковій колегії Міністерства освіти і науки. *Освіта України*. № 47. 2003. С.1–10. 4. Курейчик В. М. Проблемы интеграции науки и образования в инновационном обучении. *Известия Таганрогского государственного*

технического университета. 1999. № 3. С. 265 – 270. 5. Лебедев А. А. Учебно-исследовательская и научно-исследовательская работа студентов в рамках учебного плана. Научная организация учебного процесса в вузе. 1976. № 37. С. 76. 6. Прошкін В. В. Основні підходи до визначення поняття «науково-дослідна робота студентів». Наукова скарбниця освіти Донеччини. 2009. №2(5). С.114-117.